

Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla

Sini Sommarberg
2/2020

Tiivistelmä

Tekijä(t) Sini Sommarberg	Tutkinto Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Jari Hyyti, lehtori Pasi Peltonen, ylikonstaapeli	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Itsemurha on merkittävä kuolinsyy suomalaisten keskuudessa ja sillä on vaikutus itsemurhan tehneen läheisten lisäksi välillisesti useisiin muihin ihmisiin. Poliisi joutuu työssään kohtaamaan itsemurhia ja itsemurhan tehneen läheisiä ja näin ollen kohtaamaan eri tavoin järkyttäviin tilanteisiin reagoivia ihmisiä. Poliisin on hallittava omat tehtävällä syntyneet tunteensa, jotta virkatehtävä saadaan tehtävän edellyttämällä tavalla hoidettua.</p> <p>Laadullisen teemahaastattelun avulla tarkoituksena oli selvittää poliisin kokemusmaailmaa kohdattaessa itsemurhan tehneen läheisiä tapahtumapaikalla. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös koota yhteen tietoa itsemurhasta ja sen vaikutuksista ihmisiin. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää poliisin valmistautumista itsemurhatehtäville ja lisätä ymmärrystä tehtävän aiheuttamista ajatuksista ja tunteista sekä itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta.</p> <p>Teemahaastattelut toteutettiin marraskuun 2019 aikana yksilöhaastatteluina viidelle poliisille, joista neljä työskenteli samassa poliisilaitoksessa. Haastateltavat saivat kysymykset sähköpostissa etukäteen. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin kirjalliseen muotoon.</p> <p>Haastatteluissa tuli esille jo tehtävälle mennessä saadun tiedon vaikutus poliisin valmistautumiseen henkisesti tehtävälle. Oli tilanne tapahtumapaikalla mikä tahansa poliisin on hoidettava asia virkatehtävän vaatimalla tavalla. On inhimillistä, että myös poliisista voi tehtävällä tuntua pahalta toisen puolesta, mutta tehtävät vaativat kuitenkin ammattimaista suhtautumista, jotta oma työkyky säilyy. Poliisilla on oltava tilanelukutaitoa kohdattaessa itsemurhan tehneen läheisen. Kohdattaessa läheisen ikävien asioiden sanominen ääneen voi tuntua poliisilta haastavalta. Oli sitten kyseessä luonnollinen kuolema, onnettomuus tai itsemurha, yllättävä kuolema järkyttää läheisiä aina, mutta kuolinviestin viemisen yhteydessä kohdatut reaktiot voivat hyvinkin vaihdella tapahtuneen mukaan surusta ja vihasta tunteiden kaaokseen. Tuen ja koulutuksen näkökulmasta esille tuli se, että jokainen poliisi käsittelee tapansa mukaisesti tilanteita ja toiset tarvitsevat mahdollisesti enemmän tukea. Poliisilaitoksilla tulisi olla koulutettuja henkilöitä kriisikeskustelua varten tehtävän luonteen niin vaatiessa.</p>	
Sivumäärä 30+1 liitesivu	Tarkastuskuukausi ja -vuosi Helmikuu 2020
Avainsanat Itsemurha, kohtaaminen, henkinen tuki, kuormittavuus	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 ITSEMURHA	4
2.1 Itsemurhat ja kulttuuri	4
2.2 Itsemurhat Suomessa	5
2.3 Itsemurhariski	6
2.4 Itsemurhan vaikutus läheisiin	7
3 POLIISIN ROOLI JA JÄRKYTYKSEN AIHEUTTAMIEN TUNTEIDEN KOHTAAMINEN	8
3.1 Poliisin lain edellyttämä toiminta itsemurhapaikalla	8
3.2 Keskellä tunteiden myrskyä	8
3.3 Surevan kohtaaminen	9
3.4 Tuen tarjoaminen läheisille	10
4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	11
5 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT	12
5.1 Tutkimuskysymykset	12
5.2 Laadullinen tutkimus	13
5.3 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	14
5.4 Teemahaastattelun toteutus ja aineiston litterointi	14
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	15
6.1 Haastatteluissa esille tulleita ajatuksia	16
6.2 Yhteenveto	23
7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA	25
LÄHTEET	28
LIITTEET	

Liite 1. Haastattelukirje ja kysymykset

1 JOHDANTO

Poliisipartio lähtee tehtävälleen joskus varsin niukkojen ilmoitustietojen kanssa eikä aina tiedetä, mikä partiota vastassa odottaa. Poliisin on tarkasteltava käsillä olevaa tilannetta objektiivisesti ja tehtävä paljon havaintoja ympäristöstään sekä kohdata ihmisiä, joita tapahtunut ikävä asia on koskettanut syvästi. Edellisen näpistyskeikan jälkeen seuraava tehtävä voi olla hyvinkin erilainen. Tehtävä voi olla esimerkiksi sellainen, että ilmoittaja on soittanut hätäkeskukseen ja ilmoittanut löytäneensä läheisensä hirttäytyneenä. Ilmoittajan elämä muuttui tänä hetkenä täysin, ja poliisin on kohdattava hänet elämänsä synkimpänä hetkenä.

Itsemurhalla tarkoitetaan itsensä tahallista surmaamista (Itsemurha 2018). Se voidaan nykyään ymmärtää jonkinlaisena pakokeinona sietämättömäksi ajautuneesta olotilasta, johon henkilö ei löydä enää muuta vaihtoehtoista ratkaisua. Useinkin siihen on päädytty monien eri tekijöiden vaikutuksesta. Itsemurhan tehneestä puhutaankin usein itsemurhan uhrina, mutta täytyy myös muistaa, että uhrin läheiset ovat myös uhreja. Uhrin läheiset voivat tuntea kuoleman syyn vuoksi syyllisyyttä ja häpeää sekä kokevat joutuvansa leimaamisen ja eristämisen kohteiksi kuten myös itsemurhan tehneen läheisensä hylkäämiksi. (Sorri 2007, 203.)

Perinteisen *itsemurha*-termin lisäksi puhutaan laajennetusta ja avustetusta itsemurhasta. Laajennetussa itsemurhassa itsemurhan tekijä riistää oman henkensä lisäksi muiden ihmisten henkiä esimerkiksi perhesurma, jossa esimerkiksi perheen toinen vanhemmista surmaa itsensä lisäksi toisen perheenjäsenenensä. Niin sanotussa avustetussa itsemurhassa toinen henkilö avustaa itsemurhaa haluavaa itsemurhansa toteuttamisessa esimerkiksi silloin, kun somaattisesti kuolemansairas henkilö haluaa nopeuttaa omaa kuolemaansa, mutta ei kykene itse edesauttamaan itsemurhansa toteutumista. (Holopainen & Partonen 2014, 209.) Itsemurhan voidaan ajatella olevan pahin menetyskriisi, jonka eteen ihminen voi elämässään joutua (Saari, Salli; Kantanen, Irja; Kämäräinen, Leena; Parviainen, Kaisa; Valoaho, Sari; Yli-Pirilä, Pia toim. 2009, 86-87).

Suru on stressitekijänä olleen menetyksen seuraus. Menetyskriisissä jonkin asian tai esimerkiksi ihmisen menettämisen seurauksena ihmisen voimat vähenevät. Siihen kuuluu myös surun vältteleminen eri tavoin esimerkiksi puuhailemalla, vihaamalla tai syyttelemällä. Tyhjyyden ja surun tunteilta yritetään suojautua. (Hammarlund 2010, 94-95.)

Poliisin on tärkeä ymmärtää itsemurhan aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia itsemurhan tehneiden läheisissä. Itsemurhaa käsittelevää aineistoa on paljon. Itsemurhasta on tehty erilaisista näkökulmista tutkimuksia ja lopputöitä, mutta aihe on niin moniulotteinen, jokseenkin mystinen ja lohduton, minkä vuoksi sen tarkastelu on mielestäni erittäin tärkeää. Itsemurha ei ole aiheena jo loppuun työstetty ja käsitelty vaan pikemminkin jokainen siitä kertova aineisto on merkityksellistä.

Tässä opinnäytetyössä keskitytään vain perinteiseen itsemurhaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on koota yhteen tietoa itsemurhasta ja sen vaikutuksista ihmisiin sekä selvittää poliisin kokemusmaailmaa itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla laadullisen teemahaastattelun avulla. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää poliisin valmistautumista itsemurhatehtäville ja lisätä ymmärrystä tehtävän aiheuttamista ajatuksista ja tunteista sekä itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta. Opinnäytetyön tavoitteena on lisäksi tuottaa mahdollisesti koulutuksessa tai jälkipuinnissa hyödynnettävää tutkimustietoa poliisien käyttöön.

Opinnäytetyö havainnollistaa poliisien kokemusta ja voi toimia näin myös oppimateriaalina poliisiopinnoissa. Tämän opinnäytetyön myötä voidaan auttaa poliisiopiskelijoita ja jo poliisin työtä tekeviä poliiseja käsittelemään omia tuntemuksiaan ja refleктоimaan omaa kokemusmaailmaansa kohdatessaan itsemurhan tehneen omaisia. Valmistaa työtä voi halutessaan hyödyntää esimerkiksi Surunauha Ry kohdentaessaan mahdollista koulutusmateriaalia poliiseille tai muille kriisityön ammattilaisille. Haastattelut tähän opinnäytetyöhön liittyen tehtiin viidelle poliisille yksilöteemahaastatteluina.

Aiheen valintaan vaikutti ystäväni itsemurha loppuvuodesta 2018. Koen aiheen erittäin merkitykselliseksi. Tämä opinnäytetyö onkin tehty hänen muistoaan kunnioittaen.

2 ITSEMURHA

2.1 Itsemurhat ja kulttuuri

Läpi historian suomalaisten suhtautumiseen itsemurhaan ovat vaikuttaneet itsemurhien yleisyys, esivallan reagointi ja kulttuuriset käsitykset itse aiheutettuun kuolemaan johtaneista syistä ja sen seurauksista. Myös kuolemaan liittyvät asenteet, arvot ja uskomukset vaikuttavat osaltaan suomalaisten suhtautumiseen itsemurhaan. (Miettinen 2019, 183.) Esivallan lisäksi kirkko tuomitsi itsemurhat (Miettinen 2019, 189).

Kaukana menneisyydessä itsemurha on kuulunut Suomessa rikoslaissa kiellettyihin tekoihin. Ruotsi-Suomessa vuonna 1734 säädetyn yleisvaltakunnallisen lain mukaan itsensä surmaaaja oli haudattava metsään. Tällöin mestaaja toimi hautaajana. 1840-luvun jälkeen itsemurhayrityksiä ei kuitenkaan enää käsitelty tuomioistuimessa. (Holopainen & Partonen 2014, 208.) Noin 1800-luvun puolessa välissä alettiin pitää tärkeänä, että vainajan todellinen kuolinsyy selvitetään, jotta varmistuttaisiin, ettei kuolemaan liity rikosta. Vuonna 1868 järjestetyssä kirkolliskokouksessa päätettiin, ettei itsemurhan tehneitä enää haudata häpeällisesti. Kuitenkin yleisesti kehoitettiin hautaamaan itsemurhan tehneiden ruumiit kaikessa hiljaisuudessa. Itsemurhan tehneiden ruumiit on haudattu vuodesta 1910 lähtien muiden ruumiiden tavoin. (Holopainen ym. 2014, 209.)

Itsemurhaan liittyvät käsitykset tapahtuneen itsemurhan tarkoituksellisuudesta tai tahtotilasta ovat sidoksissa kulttuuriin. Luokittelu ja tunnistaminen itsemurhan ja onnettomuuden välillä on haasteellista itsemurhailmiön tutkimuksen kannalta sen tulkinnanvaraisuuden takia, sillä joskus ei voida sanoa, onko kuolemaan johtanut syy ollut vahinko vai itseaiheutettu. Toisinaan on siis mahdotonta sanoa, onko ihminen hukkunut vahingossa vai sitä vastoin hukuttautunut tahallaan. Luokitteluun vaikuttavat muun muassa viranomaisten tietotaito tai esimerkiksi lääketieteellinen osaaminen. Osa vanhojen aikojen onnettomuuksiksi merkityistä kuolemantapauksista on ollutkin itsemurhia. (Miettinen 2019, 184-185.)

Vaikka itsemurhaa ei pidetä enää kammottavana syntinä ja rikoksena vaan pikemmin sairauden kategoriaan kuuluvana, siihen liittyy vieläkin pitkäaikainen vaikenemisen ja torjumisen kulttuuri. Suhtautuminen itsemurhaan on postmodernissa maailmassa hyvin toisenlainen

kuin aikaisemmin, sillä nykyään itsemurhaan ja sen syihin suhtaudutaan ymmärtäväisesti. Itsemurhan tekijän katsotaan olevan olosuhteidensa ja mielentilansa uhri eikä hänen rankaisemistaan tai kohtelemista poikkeavalla tavalla pidetä tarpeellisena. (Miettinen 2019, 207.)

2.2 Itsemurhat Suomessa

Itsemurhalla on kauaskantoiset ja pitkäaikaiset vaikutukset, minkä vuoksi se on ja on ollut merkittävä ilmiö ja merkittävä kuolinsyy Suomessa. Verrattuna liikenneonnettomuuksiin itsemurhiin kuolee ihmisiä lähes kolminkertainen määrä. (Miettinen 2019, 207.)

Joka vuosi hieman alle 1000 suomalaista tekee itsemurhan eli lähes kolme suomalaista päivittäin (Saari ym. 2009, 86). Suomessa 824 ihmistä teki itsemurhan vuoden 2017 aikana. Vuonna 2018 itsemurhan tehneitä oli tilastollisesti 810. Vuonna 1990 Suomessa tehtiin yli 1500 itsemurhaa. Vuodesta 1990 itsemurhan tehneiden määrä on kuitenkin laskenut kohtalaisen tasaisesti. Itsemurhan tehnyt on huomattavasti useimmin mies kuin nainen. Itsemurhien osuus nuorten kuolemansyiden keskuudessa Suomessa on merkittävä ja korkea verrattuna Euroopan maiden kesken. (Itsemurhat 2019.)

Toteutuneiden itsemurhien arvioidaan koskettavan kuudesta kymmeneen ihmistä eli vuositasolla ainakin 10 000:tta suomalaista, minkä lisäksi itsemurhayrityksiä on arviolta kymmenkertainen määrä toteutuneisiin itsemurhiin verrattuna. Tällöin on mahdollista, että itsemurha tai sen yritys vaikuttaa välillisesti vuositasolla jopa 100 000 suomalaiseen. (Saari ym. 2009, 86.)

Vuonna 2017 poliisi sai 13 300 tehtävää itsemurhayrityksestä tai sen uhasta. Mikäli tämä määrä jaetaan vuoden jokaiselle päivälle, se tarkoittaa, että päivittäin pelko läheisen puolesta koskee yli 36 läheistä. Vaikka tilastollisesti toteutuneiden itsemurhien määrä on laskenut, poliisi saa vuodessa kaksinkertaisen määrän itsetuhoisuustehtäviä verrattuna tilanteeseen kymmenen vuotta sitten. (Jansson 2018.)

Itsemurhia tehdään eniten keväisin ja kesäisin, mikä on todettu toistuvaksi ilmiöksi. Syyksi siihen, että itsemurhia tehdään eniten keväisin ja kesäisin, on arvioitu auringonpaisteen voi-

mistuminen kevään aikana. Aivoissa serotoniinia käytetään hermosolujen kemialliseen viestintäkiertoon. Serotoniinin käyttö vilkastuu nopealla vauhdilla talvesta kevättä kohti auringonpaisteen lisääntyessä. Suomen historiassa itsemurhapiikkejä oli vuodenajat sisältävässä tarkastelussa muun muassa keväällä 1918 ja 1940, kesällä 1931 sekä syksyllä 1991. Keväällä 1918 Suomessa oli sisällissota ja niin sanottu "koston kevät". Maaliskuussa 1940 talvisota sai päätöksensä, milloin itsemurhia oli aiempaa enemmän talvella ja keväällä. 1930-luvun alussa elettiin niin kutsuttu pula-aikaa, jolloin vuonna 1931 itsemurhat olivat sen ajan huipussaan. Historiassa tilastojen mukaan eniten itsemurhia tehtiin vuosina 1990 ja 1991. Kuukausitasolla tavallisimmin itsemurhia on tehty eniten toukokuussa ja vähiten helmikuussa. (Holopainen ym. 2014, 207-208.)

Vuosittain noin miljoona ihmistä kuolee maailmassa itsemurhaan maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan eli joka 40. sekunti joku tekee itsemurhan (Holopainen ym. 2014, 202). Itsemurhien merkittävydestä kertoo 10. syyskuuta vietettävä maailman itsemurhien ehkäisy päivä (Itsemurhien ehkäisy päivä 2019). 17. marraskuuta vietetään Suomessa itsemurhan tehneiden muistopäivää. *Kynttilätapahtuma* on lähtöisin Mielenterveyden keskusliitosta vuodelta 1992 ja kyseisen tapahtuman järjestämisessä Surunauha ry on ollut mukana vuodesta 1998 lähtien (Kynttilätapahtuma 2019).

2.3 Itsemurhariski

Suomen mielenterveysseura ry:n nettisivujen mukaan itsemurhan suurimmiksi riskitekijöiksi nimetään vaikea masennus ja aiempi itsemurhayritys. Usein itsemurhat ovat pitkään jatkuneen pahan olon seuraus, mutta kuitenkin pääosin itsemurhat ovat tilannesidonnaisia. Itsemurhariskiä lisäävät erilaiset menetykset ihmissuhteissa, taloudessa tai itselle tärkeissä asioissa ja äkkipikaisuus. (Miten auttaa itsemurhaa harkitsevaa, luettu 2.10.2019; Holopainen ym. 2014, 206.) Itsemurha-ajatus ilman tarkempaa suunnitelmaa sen toteuttamisesta voi useinkin olla keino sopeutua ankaraan elämäntilanteeseen tai pakokeino sietämättömästä olotilasta (Holopainen ym. 2014, 206).

Tilanteissa, joissa läheinen henkilö tai perheenjäsen on tehnyt itsemurhan, itsemurhariski on suurentunut, minkä vuoksi psykologinen läpikäynti ja ammattiapu on äärettömän tärkeää (Saari ym. 2009, 88; Miten auttaa itsemurhaa harkitsevaa, luettu 2.10.2019).

2.4 Itsemurhan vaikutus läheisiin

Holistisen, kokonaisvaltaisen, ihmiskäsityksen mukaan itsemurhan tekevä ihminen tekee itsemurhan tarkoituksena päättää oma elämä niin, että tavoitteena on kuolema, jossa aivotoinnin loputtua tajunnallisten merkitysten kokeminen päättyy. Toisen ihmisen nähdessä esimerkiksi läheisensä tekemän itsemurhan myös hänen elämänsä muuttuu pysyvästi. (Holopainen ym. 2014, 205.)

Surunauhan jäsenlehdessä (2/2018) Surunauhan vertaistukija ja psykologi Anni Nora kuvaillee traumaattiseen tapahtuman reagoinnin olevan hyvin fyysistä, jolloin keho virittäytyy taistelemaan tai pakenemaan, sydän lyö kovaa koko kehon jännittyessä ja vavistessa sekä näkökentän ja muiden havaintojen kavetessa. Nora kirjoittaa artikkelissaan kaikkien ajatuksien ja aistien keskittyvän tapahtuneeseen ja siitä selviämiseen traumaattisen tapahtuman kohdatua. (Nora 2018.)

Hoitotyön tutkimussäätiön julkaisemassa hoitosuosituksessa *Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen* (03.09.2018) *läheinen*-käsitettä käytetään, kun puhutaan puolisoista, lapsista, lastenlapsista, sisaruksesta, vanhemmasta, sisarusten lapsista tai henkilölle muuten erityisen läheisestä ihmisestä. Edellä mainitun suosituksen mukaan myös puolison lapset, lapsenlapset, sisarukset, vanhemmat ja isovanhemmat luokitellaan läheisiksi. Läheisten joukkoon lukeutuvat edellä mainittujen lisäksi myös avopuolisot ja avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvat sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät henkilöt. (Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen: Hoitotyön suositus, 2018.)

Itsemurha on traumatisoiva tapahtuma itsemurhan tehneen läheisille, jolloin on kuvattu, että yhteys itseensä, kehoonsa, muihin ihmisiin ja maailmaan katoaa. Itsemurha usein yllättää läheiset, milloin menetys tapahtuu äkillisesti ja tärkeä ihminen on yhtäkkiä poissa. Itsemurha voi traumatisoida sen väkivaltaisuuden vuoksi ja pahimmassa tapauksessa mieleen jää ne kuvat väkivallasta, jota läheinen on itselleen tehnyt. (Nora 2018.)

3 POLIISIN ROOLI JA JÄRKYTYKSEN AIHEUTTAMIEN TUNTEIDEN KOHTAAMINEN

3.1 Poliisin lain edellyttämä toiminta itsemurhapaikalla

Laki kuolemansyyn selvittämisestä (1.6.1973/459) 3 luvun 7§:n toinen ja kolmas kohta velvoittavat poliisia suorittamaan tutkinnan kuolemansyyn selvittämiseksi, kun kuoleman on aiheuttanut rikos, tapaturma, *itsemurha*, myrkytys, ammattitauti tai hoitotoimenpide tai, kun on aihetta epäillä kuoleman johtuneen jostakin sellaisesta syystä; tai, kun kuolema muuten on tapahtunut yllättävästi (Laki kuolemansyyn selvittämisestä 3:7§). Kohtaamisen lisäksi poliisin täytyy selvittää, mitä on tapahtunut ja tapahtuman taustoja.

3.2 Keskellä tunteiden myrskyä

Itsemurha- tai kriisitilanteissa mahdollisesti kohdattavia tunteita ovat suru, alakuloisuus, elämänväsymys, pettymys, epätoivo, syyllisyyden ja häpeän tunteet. Tilanteessa poliisinkin on tärkeä tiedostaa, että jos hän ei voi kontrolloida omia tuntemuksiaan tehtävällään, hän ei myöskään voi kontrolloida tilannetta. (Dahlberg & Olofsson 2004, 183.) Auttajana poliisin on tärkeää pysyä rauhallisena, jotta läsnäolo ja kunnioitus välittyisi lohduttomalle (Hedrinus & Johansson 2013, 196-197). Vaikeita reaktioita osoittavien auttamisessa tärkeintä on rauhoittaa tunteidensa valtaan joutuneet. Ensimmäiseksi auttajan on oltava stressaavasta tilanteesta huolimatta rauhallinen. Muutaman kerran syvään hengittäminen ja fyysisen rauhallisuuden löytäminen voivat auttaa olemaan läsnä. (Hedrinus ym. 2013, 226.)

Jukka Harjun Helsingin sanomissa 13.2.2018 julkaistussa artikkelissa Harri Gustafsberg kertoo, kuinka stressaaviin tilanteisiin voi valmistautua ennakoon. Artikkelin mukaan jokainen poliisi joutuu virkaurallaan erittäin stressaaviin tilanteisiin, joihin voi valmistautua ennakoon Prep-tekniikalla, jolla pyritään säätämään kehoa ja mieltä syvähengityksen avulla, jolloin mieli pysyy tasapainossa ja toimintakyky paranee. Tällöin myös havaintokyky säilyy ja ajatus toimii selkeämmin. (Harju 2018.)

Tapahtumapaikalla vastassa voi olla odottamisesta ja tiedon puutteesta turhautunut ja vihainen ihminen, joka kokee, että tapahtuman eteen ei ole toimittu tarpeeksi tai on toimittu, mutta liian myöhään. On tärkeä välittää autettavalle ihmiselle, että häntä yritetään ymmärtää ja häntä kuunnellaan. (Hedrinius ym. 2013, 196-197.)

Erilaiset järkyttävät tapahtumat voivat aiheuttaa ihmisessä myös kieltämisen, levottomuuden, vihan ja toivottomuuden tunteita, jotka voivat vaihdella nopeastikin laidasta laitaan. Heti tapahtuman jälkeen kaikki tunteet ja niiden vaihtelu ovat tavallisia. Vastassa voi olla myös hillittömästi ja voimakkaasti itkevä ihminen, jonka itku loppuu aikanaan. Voi olla tilanteen kannalta tärkeää vain olla läsnä ja antaa ihmisen itkeä yrittämättä saada itkua loppumaan. (Hedrinius ym. 2013, 196-197.)

Toteutuneen itsemurhan jälkeen uhrin läheisellä voi olla tarve löytää tapahtumille selitys ja läheiset voivat osoittaa uhriin kohdistuvia vihan tunteita. Toisaalta itsemurhan tehneen läheinen saattaa kieltää tai kiistää itsemurhan tapahtuneen, jolloin puhutaan niin kutsutusta psyykkisestä suojautumisreaktiosta. On hyvin tavallista, että oman surun, syyllisyyden tai muiden tunteiden olemassaolo kielletään. Häpeän ja syyllisyyden tunteet voivat kuitenkin estää läheistä ottamasta vastaan ulkopuolista tukea. (Saari ym. 2009, 88.)

Ihmisen joutuessa järkyttävään tilanteeseen tai saatuaan järkyttävän uutisen tietoonsa psyykinen sokkireaktio saa ihmisessä vallan. Tällöin sitä, mitä koetaan tai kuullaan, ei tunnu todennukaiselta. Sokkireaktion tarkoitus on suojata ihmismieltä. (Saari ym. 2009, 21.) Psyykkiset reaktiot ovat sokissa olevalla poikkeuksellisia, sillä sokki tilanteessa hän voi olla joko täysin tunteettoman oloinen tai päinvastoin voimakkaidenkin tunteiden vallassa, mikä voi olla sokissa olevan ihmisen kohtaamisessa hämmentävää (Saari ym. 2009, 23). Sokissa oleva voi vaikuttaa usein ulkoisesti rauhalliselta, mutta hänen sisäinen olotilansa voi olla kaaoksessa, mikä auttamassa olevan ihmisen on hyvä tiedostaa (Saari ym. 2009, 24).

3.3 Surevan kohtaaminen

Vertaistukijärjestöt Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Suomen nuoret lesket ry sekä Surunauha ry -vertaistukea itsemurhan tehneiden lä-

heisille ovat kehittäneet yhteistyössä kolmivuotisen (2018-2020) hankkeen *Surevan kohtaaminen*, joka saa STEAn eli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen rahoitusta Veikkauksen tuotoista. Edellä mainitussa hankkeessa autetaan ammattilaisia, jotka kohtaavat läheisensä menettäneitä työssään. (Surevan kohtaaminen -hanke: tukea ja tietoa ammattilaisille, luettu 9.1.2020.) Hoitosuositukset (hotus.fi) ovat toimineet lähteenä käytännön ohjeisiin, joita surevankohtaaminen.fi-sivustolla annetaan surevan kohtaamisesta. (Surevan kohtaaminen, luettu 9.1.2020.)

Hoitotyön tutkimussäätiön julkaiseman hoitosuosituksen *Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen* (03.09.2018) mukaan läheisen kohtaamisessa on tärkeää, että äkillisesti kuolleen läheinen kohdataan yksilöllisesti, aidosti, myötätuntoisesti ja kunnioittavasti huomioiden hänet yksilönä. On ymmärrettävä, että läheisellä on oikeus suruun. Auttajan on katsottava surevaa silmiin sekä puhuttava ystävällisellä, selkeällä ja rauhallisella äänellä selkeästi ja ymmärrettävillä termeillä. Sanottuja keskeisiä asioita on hyvä toistaa, sillä tunnetilan vuoksi sureva ei välttämättä muista kuulemaansa. (Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen: Hoitotyön suositus, 2018.) Menehtyneestä olisi suotavaa puhua hänen omalla nimellään (Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen: Hoitotyön suositus, 2018; Hedrenius ym.2013, 217).

Joskus kriisitilanteessa läheinen haluaa tietää kaiken mahdollisen tapahtuneeseen liittyen. Tärkeää on, että tieto on oikeanaikaista, oikeaa ja virallista ja, että tieto välitetään hienotunteisella ja herkällä tavalla, mikä on usein vaikeaa tiedon kertojalle, jota tilanne usein myös ahdistaa. (Saari ym. 2009, 26-27.)

3.4 Tuen tarjoaminen läheisille

Suomen Mielenterveysseuran valtakunnallinen kriisipuhelin palvelee valtakunnallisesti eri kuntien asukkaita suomen kielisen linjan lisäksi ruotsin (Kristelefon) ja arabian kielisillä linjoilla, joissa palvelua saa myös englannin kielellä (Kriisikeskus Mobile, luettu 3.11.2019).

Muun muassa SOS-kriisikeskus, alueelliset kriisikeskukset ja Surunauha - Itsemurhan tehneiden läheiset ry tarjoavat tukea ja apua itsemurhan tehneen läheisille. Välittömän avun

tarpeessa apua saa myös omasta terveystieteisestä tai työterveyshuollosta. (Läheisen itsemurha, luettu 15.10.2019.)

Suomi.fi -sivustolla on kansalaisille käytännön ohjeita läheisen kuoleman tapauksen sattuessa ja sen jälkeisestä prosessin kulusta.

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Poliisi ja itsemurha -teemaa on käsitelty jo muun muassa päättötyössä ja opinnäytetyössä. Poliisin psyykkistä hyvinvointia raskaita työtehtäviä kohdatessa on käsitelty paljon. Kuitenkin aihetta voidaan tarkastella moninaisesti. Poliisin lisäksi pelastushenkilöstö, ensihoito ja muut terveydenhuollon ammattilaiset sekä kriisityöntekijät kohtaavat työssään itsemurhan tehneitä ja heidän läheisiään, minkä vuoksi itsemurha koskettaa myös heitä työtehtävissään. Itsemurhan kohtaaminen työtehtävissä onkin edellä mainittuja tahoja yhdistävä teema ja sitä voidaan tarkastella myös näin ollen jokaisen tahon näkökulmasta.

Emma Kylänpää teki päättötyönsä *Poliisin ja itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen* vuonna 2010 Poliisiammattikorkeakoulussa. Päättötyössään Kylänpää keskittyi tutkimaan itsemurhan tehneen läheisen ja poliisin suhdetta ja sitä, miten omainen oli kokenut poliisin. (Kylänpää 2010.)

Laura Saariola teki opinnäytetyönsä *"Meitä alettiin jo kutsua kalmapartioksi" - Poliisin kokemat tunteet kuolinviestitehtävällä* vuonna 2017 Poliisiammattikorkeakoulussa. Saariolan opinnäytetyö käsittelee kuolinviestin toimittamisen aiheuttamia tunteita poliisimieheissä. Opinnäytetyössään Saariola on tutkimuksen myötä pyrkinyt selvittämään koettujen tunteiden lisäksi kuormittavien asioiden käsittelyprosessia ja jälkipuintia. Työn keskiössä on myös koetun uupumisen ja raskaimpien kuolinviestien kartoittaminen. (Saariola 2017.)

Elsa Paasilinna kirjoitti Pro gradu -tutkielmansa *Poliiseja traumaattisten kokemusten vaikutuksilta suojaavat tekijät* 2013 Lapin yliopistossa. Tutkimuksensa myötä Paasilinna toi uutta tietoa suomalaisia poliiseja traumaattisten kokemusten vaikutuksilta suojaavista tekijöistä, joiden selvittämisen avulla voitaisiin kehittää poliisien työhyvinvointia. Paasilinna toteutti

teemahaastattelun vuonna 2012 haastatellen järjestys- ja rikospoliiseja, jotka kertoivat työhön liittyvistä järkyttäneistä ja mieleen jääneistä tapahtumista. Poliiseja järkyttävien tilanteiden vaikutuksilta suojaaviksi tekijöiksi Paasilinnan tutkimuksen mukaan osoittautuivat hyvä esimies, luotettava työyhteisö, ammatillinen etäisyys, ammattihuumori ja etukäteen valmistautuminen. (Paasilinna 2013, 2.)

Itsemurha-teemaa on käsitelty myös ensihoitotyöntekijän ja sairaanhoitajan näkökulmasta. Paula Moisio ja Essi Salonen tekivät opinnäytetyön *Nuoren itsemurha ensihoitotyöntekijän kokemana* vuonna 2010 Hämeen ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössä selvitettiin ensihoidossa työskentelevien kokemuksia nuoren henkilön itsemurhasta (paikallaolijoiden tukeminen, oma tarve tuelle ja saatavilla oleva tuki auttajille). (Moisio & Salonen 2010.)

Katariina Jussila ja Ossi Röyttä tekivät opinnäytetyön *Itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen ja tukeminen hoitotyössä* keväällä 2017 Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Sairaanhoidaja AMK-tutkinnossa terveydenhuollon näkökulmasta. Edellä mainitun opinnäytetyön mukaan mielenterveys- ja kriisipalveluita tulisi lisätä ja hoitohenkilökuntaa itsemurhaan viittaavia merkkien tunnistamista olisi hyvä kouluttaa paremmin. (Jussila & Röyttä 2017.)

Tässä opinnäytetyössä halutaan lähestyä itsemurha-aihetta poliisin kokemuksen kautta, kun vastassa on itsemurhan tehneen läheinen. Opinnäytetyö sopii hyvin edellä mainittujen tutkimusten joukkoon havainnollistamaan poliisissa itsemurhatehtävällä syntyneitä ajatuksia ja tunteita.

5 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT

5.1 Tutkimuskysymykset

Tavoitteeni on saada opinnäytetyöni myötä selville, miten poliisi on kokenut selviytyvänsä itsemurhatehtävällä läheisen kohtaamisesta ja kartoittaa itsemurhatehtävän aiheuttamia tunteita ja ajatuksia poliisissa tapahtumapaikalla ja myös matkalla tapahtumapaikalle. Opinnäytetyöni myötä ajatukset ja tunteet nimetään ja tuodaan esille. Tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten poliisi valmistautuu tehtävälle, kun tiedetään, että vastassa on itsemurhan tehneen läheinen?
- Mitä poliisi ajattelee itsemurhatehtävistä?
- Mikä on vaikeinta itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla?
- Miten itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen tapahtumapaikalla eroaa kuolinviestin viemisen yhteydessä kohdatun läheisen kohtaamisesta, kun kyseessä on luonnollinen kuolema?
- Millaista koulutusta poliisi tarvitsee itsemurhatehtäville, kun vastassa on menetyksensä kohdannut läheinen?

Saadessani vastaukset em. tutkimuskysymyksiini pääsen opinnäytetyössäni tavoitteisiini eli saan vastausten myötä kuvan viiden poliisin kokemuksista itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla ja poliisin tarvitsemasta koulutuksesta itsemurhatehtäville. Opinnäytetyön liitteenä (liite 1) on haastateltaville ennakoon lähetetty haastattelukirje haastattelussa esitettävien kysymyksineen. Tutkimuskysymykset muotoiltu haastattelua varten sopivimmiksi liitteeseen 1.

5.2 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen haastattelussa pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdaksi on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkittavan kohteen kokonaisvaltainen tarkastelu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161). Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi tyypillisistä piirteistä on induktiivinen analyysi, jossa tutkija pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja tarkastellen monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti aineistoa sen sijaan, että testaisi teoriaa tai hypoteeseja. (Hirsjärvi ym. 2010, 164.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa induktiivinen tutkimusote merkitsee sitä, että yksityisistä havainnoista edetään yleisiin merkityksiin. Litteroiduista haastatteluista syntyneistä havainnoista edetään teemojen luontiin ja edelleen yleisten luokittelukategorioiden muotoiluun. (Hirsjärvi ym. 2010, 266.)

Teemahaastattelu on yksi laadullinen metodi. Siinä tutkittavien näkökulmat ja heidän äänensä pääsevät esille. (Hirsjärvi ym. 2010, 164.) Tässä opinnäytetyössä aineiston hankinnassa käytetään teemahaastattelua.

5.3 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Haastattelussa haastattelija kyselee suullisesti laadittuja kysymyksiä ja merkitsee haastateltavan vastaukset muistiin. Haastattelu on joustava vuorovaikutustilanne, jossa haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää kysymyksiä ja keskustella muutenkin haastateltavan kanssa. Laadullisen tutkimuksen haastattelussa pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. (Tuomi ym. 2018, 85.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, johon on etukäteen valittu keskeiset teemat, jotka liittyvät periaatteessa tutkittavasta asiasta jo tiedettyyn. Kyseisessä haastattelussa haastattelija esittää tarkentavia kysymyksiä valittuihin teemoihin liittyen. Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Tuomi ym. 2018, 87-88.) Teemahaastattelussa edetään puoliavoimin kysymyksiin ja oletetaan, että sekä tutkija että haastateltavat ymmärtävät esitetyt asiat samalla tavalla, jotta vastaukset olisivat juuri teemaan liittyviä (Tuomi ym. 2018, 90).

Teemahaastatteluaineiston analysoimisessa voidaan hyödyntää niin sanottua teemoittelua, joka on laadullisen analyysin perusmenetelmä. Aineistossa toistuvasti esiintyvät aiheet voidaan hahmottaa teemoiksi. Analyysimenetelmänä teemoittelussa ensin muodostetaan teemat, minkä jälkeen ne ryhmitellään tarkempaa tarkastelua varten. (Teemoittelu 2016; Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5.4 Teemahaastattelun toteutus ja aineiston litterointi

Neljä haastateltua poliisia ovat töissä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella ja yksi haastateltavista on jo työharjoittelussa ollut poliisiopiskelija. Teemahaastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltavat poliisit nimettiin haastatteluissa poliiseiksi A, B, C, D ja E anonymiteetin säilyttämiseksi. Koska aihe on hyvinkin arkaluontoinen, haastateltavien poliisien taustat, virkaiät ja asemat halutaan suojata niin, ettei opinnäytetyöstä voisi heitä tunnistaa.

Haasteltavat saivat sähköpostitse tietää haastattelun aiheen, tarkoituksen ja tavoitteet sekä haastattelussa esitettävät kysymykset ennakkoon (Liite 1). Haastattelut toteutettiin marraskuun 2019 aikana.

Laadullisen aineiston kirjoittamista sanatarkasti puhtaaksi kutsutaan siis aineiston litteroinniksi. Tarpeen mukaan koko kerätty aineisto tai vain esimerkiksi teemojen perusteella valikoitunut osa aineistoa voidaan litteroida. (Hirsjärvi ym. 2010, 222-223.)

Jotta pystyin hyvin keskittyä haastattelutilanteeseen, nauhoitin haastattelut muistiinpanojen tueksi jälkikäteistä tarkastelua varten. Haastatteluiden äänittämisestä informoitiin haastateltavia ennen haastattelua. Ennen teemoittelua litteroin eli kirjoitin haastattelut äänitallenteiden perusteella tekstimuotoon, mikä oli hyödyllinen keino haastattelussa tulleiden vastausten purkamista ja analysoinnin helpottamista sekä mahdollisia suoria lainauksia varten.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Itse haastatteluiden ja niiden litteroinnin jälkeen vastaukset jaoteltiin kysymyskohtaisesti niin, että kaikkien poliisien (A, B, C, D & E) vastauksia vertailtiin keskenään kysymysten 1, 2, 3, 4 ja 5 osalta erikseen.

Litteroinnin jälkeen tulostin litteroidut haastattelut ja leikkasin saksilla paperit niin, että jokainen vastaus oli kysymyskohtaisesti yhdellä paperin palasella. Esimerkiksi poliisi A:n vastaus kysymykseen numero yksi oli nimetty koodilla A1 ja poliisi B:n vastaus toiseen kysymykseen koodilla B2. Pian minulla oli jaoteltu jokaisen haastattelemani poliisin vastaukset kysymyskohtaisesti, jotta vastauksien tarkastelua olisi helpompaa. Koska varsinaisten toistuvien asioiden löytäminen haastatteluista oli haasteellista teemoittelun näkökulmasta, olen litteroinnin pohjalta kirjoittanut auki poliisien vastauksia kysymyskohtaisesti.

6.1 Haastatteluissa esille tulleita ajatuksia

Ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, miten poliisi valmistautuu tehtävälle, kun tiedetään, että vastassa on itsemurhan tehneen läheinen. Esitin poliiseille ensimmäiseksi kysymyksen:

Miten poliisina valmistat itsesi tehtävälle, kun saat tiedon, että kyseessä on itsemurha ja vastassa on mahdollisesti itsemurhan tehneen läheinen?

Aina ei tiedä paikalle mennessä, että kyseessä voisi olla itsemurha. Tällöin itsemurha tulee yllätyksenä. Poliisi A kertoi, että eteen tullut itsemurhatehtävä tuli täysin yllätyksenä, johon hän ei ehtinyt ollenkaan valmistautua. Tehtävällä tieto siitä, mitä piti tehdä, tuli kuitenkin niin sanotusti selkärangasta. Mikäli mahdollinen itsemurha tehtävällä on melko selvä ilmoitustietojen perusteella, tehtävälle mennessä A kertoi valmistavan itseään henkisesti tehtävälle ja valmistautumalla suunnittelemalla jo etukäteen, mitä sanoo ja mitä tekee. Itsemurhatehtävällä läheiset voivat reagoida hyvin monenlaisella tavalla tapahtumaan, jolloin ensin voi tulla esimerkiksi romahdus, minkä jälkeen läheinen voi alkaa esittää kysymyksiä poliisille esimerkiksi: ”Miksi? Mitä nyt tehdään?”. Mahdollisiin poliisille esitettäviin kysymyksiin poliisi voisi varautua laatimalla konkreettinen läheisen tarvitsemaa tietoa sisältävä lomake, jonka poliisi voisi läheiselle antaa heti myöhempää ajankohtaa varten. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.)

Poliisi C kertoi valmistautuvansa tehtävälle pyrkimällä sulkemaan kaikki ylimääräinen pois mielestä ja keskittymään tulevaan kohtaamiseen itsemurhan tehneen läheisen kanssa tehtävällä, jotta tehtävä tulisi hoidettua läheisen kanssa mahdollisimman korrektisti ja viimeisen päälle hyvin. Kyseinen tehtävä on erittäin arkaluontoinen ja hirvittävä asia läheisille eikä virheille ole tällöin varaa. Tehtävään suhtaudutaan äärimmäisellä hienotunteisuudella. Jos tehtävälle mennessä on aikaa, poliisi voi pyytää kriisipäivystäjät paikalle läheisen tueksi. Poliisi voisi tehdä itselleen muistilistaa itsemurhapaikan ja normaalin vainajapaikan eroista. (Poliisi C:n haastattelu 16.11.2019.)

Valmistautumiseen voi kuulua puhelinsoitto ilmoittajalle sen selvittämiseksi, mitä tapahtumapaikalla on oikeasti tapahtunut. Joskus itsemurha voi olla myös niin sanottu avustettu itsemurha. Tiedossa oleva tekotapa vaikuttaa valmistautumiseen. Mikäli itsemurha on tehty

esimerkiksi aseella, poliisin täytyy siihen varautua asianmukaisesti ja huomioida varautuminen. Usein poliisi on ensimmäisenä paikalla itsemurhatehtävällä, milloin ilmapiirin haistelemineen on tärkeää, sillä joskus läheisen tuska voi purkautua vihana ja väkivaltana poliisia kohtaan. Poliisi D kertoi kohdanneensa tehtävällä kuolleen läheisen, joka kohdisti tuskaansa poliisia kohtaan muun muassa raapimalla. (Poliisi D:n haastattelu 17.11.2019.)

Poliisi E kertoi tehtävälle mennessään varautuvansa ihmisen reaktioihin tapahtuneeseen, sillä ihmisillä on tapana reagoida kuolemaan hyvin monella eri tavalla. Tehtävälle mennessä poliisi E kertoo pohtivansa, mitä mahdollisesti tapahtumapaikalla on vastassa, kun on tullut tieto, että siellä todellakin on tapahtunut itsemurha. Poliisi E kertoi valmistautuvansa tehtävälle henkisesti siten, että poliisin tehtävä on hoitaa virkatehtävä, selvittää mitä on tapahtunut ja suorittaa normaali kuolemansyöntutkinta. Koska itsemurhatehtävä on poliisillekin traumaattinen, raskas ja psyykkisesti stressaava tilanne, poliisi E kertoo ajattelevansa itsensä tilanteen ulkopuoliseksi, jonka tehtävänä on ratkaista mahdollinen tilanteeseen liittyvä ongelma tai selvittää, mitä siellä on tapahtunut. Partiokaverin kanssa suoritetaan tehtävälle mennessä myös tehtävänjako. (Poliisi E:n haastattelu 25.11.2019.)

Vertailemalla haastatelluiden poliisien vastauksia kysymykseen esille nousee selvästi se, että matkalla tehtävälle poliisille nousee alustavien tietojen perusteella ajatuksia tulevasta, johon valmistautua. Jotta tehtävä saadaan hoidettua mahdollisimman hyvin, jo ennalta tai matkalla saatu tieto on tärkeää. Poliisin on henkisesti varauduttava siihen, että tapahtumapaikalla kohdattava ihminen voi reagoida hyvinkin yllättävästi ja omalla tavallaan poliisin saavuttua. Poliisi on viranomainen, joka huolehtii, että tilanne kuitenkin hoidetaan asianmukaisesti virkatehtävän edellyttämällä tavalla.

Toisen kysymyksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, mitä poliisi ajattelee itsemurhatehtävistä. Esitin poliiseille seuraavaksi kysymyksen:

Millaisia työtehtäviä itsemurhatehtävät ovat? Mitä ajatuksia ja tunteita kyseiset tehtävät herättävät?

Poliisi A kertoi haastattelussa, että tehtävällä olevat tunnetilat vaikuttavat poliisin olemiseen, sillä toisen ollessa surullinen ja itkiessä myös itselle tulee sellainen olo, että se ikään kuin tarttuu. Ammattimaisuus tulee kuitenkin säilyttää tunteista huolimatta. Poliisi A:n kertoman

mukaan itsemurhan tehneen läheisen puolesta tulee paha olla ja tehtävän jälkeen tulee ajatuksia siitä, onko tehnyt kaiken ja riittävästi läheisen eteen. Tehtävästä on juteltava jälkikäteen työkavereiden kanssa. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.) Poliisi A kuvaa tunnelmaa tapahtumapaikalla läheisten läsnä ollessa seuraavasti:

“Se jotenkin tuntuu niin paksulta se ilma ja se niinku väreilee se koko - - tenneskaala siinä et se on tosi painostava se olo siellä...” (Poliisi A haastattelussa 15.11.2019).

Poliisi B kertoi haastattelussa, että kaikista rankinta itsemurhatehtävillä on läheiset ja heidän kohtaamisensa, sillä läheisillä on paha olo ja he itkevät. Kohtaamisella on kuitenkin suuri merkitys, sillä kohtaaminen poliisin kanssa voi jäädä läheisen mieleen. Poliisi B kertoi haastattelussa läheisestä, joka oli tullut myöhemmin kiittämään häntä, että hoiti aiemmin kohdanneen kauhean ja negatiivisen asian hyvin. (Poliisi B:n haastattelu 16.11.2019.)

“Nehän on kaikista rankimpia juttuja - - Ku myö nähään laidasta laitaan kaikki ni sit se mieli suojelee” (Poliisi B haastattelussa 16.11.2019).

Poliisi C kertoi haastattelussa, että itsemurhatehtävillä pohtii syitä itsemurhan tehneen lopulliseen ratkaisuun ja pohtii sitä, miksi nuoria päätty tekemään itsemurhia. Hän kertoi, että jokainen tehtävä on omanlaisensa, vaikka tekotavat olisivatkin monesti samanlaisia. (Poliisi C:n haastattelu 16.11.2019.)

“Kyllähän siinä niinku tuli ittellä ainakin mieleen et, miten ihmeessä noi niinku tästä pystyy jatkamaan milloinkaan eteenpäin...” (Poliisi C haastattelussa 16.11.2019).

Itsemurhatehtävät ovat ikäviä poliisille, mutta vaativat ammattimaista suhtautumista tehtäviin myös oman jaksamisen kannalta. Esimerkiksi lapsen tai nuoren itsemurha voi jäädä mieleen pidemmäksi aikaa. Myös seuraukseen johtaneita syitä saattaa miettiä. (Poliisi D:n haastattelu 17.11.2019.)

Poliisi E kuvasi itsemurhatehtäviä masentaviksi ja turhauttaviksi sekä pohti, mikä voi olla niin kauheaa, että oma elämä pitäisi päättää ennenaikaisesti, kun jokainen kuitenkin joskus

kuolee. Itsemurha voi olla läheisille ehkä niin sanottua normaalia kuolemaa karmeampi asia, sillä siihen liittyy läheisten syyllisyyden tunteita ja läheiset saattavat etsiä itsemurhan syytä itsestään, omista tekemisistään tai sanomisistaan. Poliisi E kertoi itsemurhatehtävien tuovan mieleen aiemmat vastaavanlaiset tehtävät, omat kokemukset ja omat ajatukset. (Poliisi E:n haastattelu 25.11.2019.)

“Et aika syvissä vesissä niinku poliisikin ui siin kohtaa, kun se menee sinne paikalle.” (Poliisi E haastattelussa 25.11.2019.)

Itsemurhatehtävä herättää poliisissa monia ajatuksia, joita haastattelussa tuli esille. Poliisikin on ihminen, joka tuntee tehtävillä pahaa oloa toisen puolesta, mutta tehtävät vaativat ammattimaista suhtautumista, jotta työtä jaksaa tehdä.

Kolmannen kysymyksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, mikä on vaikeinta itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla. Esitin haastateltaville poliiseille seuraavaksi kysymyksen:

Mikä on vaikeinta itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla?

Poliisi A:n vastauksessa nousi esiin, että vaikeinta on itsensä kasaaminen ja tunteiden hallinta. Ilmassa on niin paljon negatiivista tunnetta, joka tuntuu poliisille itsellekin raskaalle. Kaikesta huolimatta poliisin pitäisi vielä pystyä tukemaan sitä läheistä ja lukea tilannetta niin, että osaisi auttaa läheistä juuri hänelle oikealla tavalla sinä hetkenä. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.)

“Et oisko parempi vaan olla sitten hiljaa ja niinku olla vaan siinä vai sitte että sä oikeesti niinkö jollakin tavalla lohdutat et mikä niinku sopii sille läheiselle...” (Poliisi A haastattelussa 15.11.2019.)

Poliisi A:n haastattelussa esiin tulee myös ajatuksia siitä, miten läheinen voi sellaisten tunteiden keskellä edes muistaa tai ottaa mitään neuvoja vastaan. Kohtaaminen vaatii poliisilta tilannelukutaitoa siitä, miten kunkin läheisen kanssa olisi paras toimia. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.)

Läheisen kohtaamisessa on osattava olla ammattimainen, poliisi ja virkamies. Toisaalta on annettava lupa itselleen, että myös poliisista voi tuntua pahalle. Poliisikin on ihminen. (Poliisi B:n haastattelu 16.11.2019.)

“ - se on oikeastaan et sie osaat olla toisel taval ammattimainen, sie oot se poliisi, sie oot se virkamies, mut sit sie olet myös ihminen, et sie osaat ottaa sen tavallaan ja antaa niinku luvan itelleen, että hei olen itsekin ihminen, että tässä voi tuntua pahalta.” (Poliisi B haastattelussa 16.11.2019.)

Vaikeinta itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa on tapahtuneesta kertominen. Poliisin tullessa paikalle ja kertoessa ikäviä asioita sen ihmisen elämä romautetaan samalla pirstaleiksi. (Poliisi C:n haastattelu 16.11.2019.)

Tilanteen rauhoittaminen voidaan kokea itsemurhatehtävällä vaikeaksi, sillä tapahtumapaikalla tavattu läheinen voi olla minkälaisessa mielentilassa vaan ja joskus viha voi kääntyä poliisia vastaan (Poliisi D:n haastattelu 17.11.2019).

Tapahtumapaikalla on havaittava ensin läheisen tila esimerkiksi mahdollinen sokkitila. Läheisen kanssa on saatava puheyhteys, jotta kommunikaatio sujuisi ja poliisi saisi jonkinlaisen johdonmukaisen kuvan tapahtumien kulusta. Poliisi E kertoi haastattelussa, että vaikeimpien asioiden joukkoon tehtävällä kuuluu myös sen läheisen lohduttoman, loputtoman ja pohjattoman surun kohtaaminen. Usein läheinen saattaa esittää poliisille kysymyksen siitä, mitä pitäisi tehdä seuraavaksi. (Poliisi E:n haastattelu 25.11.2019.)

“ - nyt vaan hengität... sisään ja sit ulos. Ja minuutti kerrallaan jatkat omaa elämistä.” (Poliisi E haastattelussa 25.11.2019.)

Haastatteluissa nousi esille, että poliisilta vaaditaan läheisen kohtaamisessa tilannelukutaitoa, sillä tunnekuohun keskellä on kohdattava kukin läheinen hänelle mahdollisimman sopivimmalla tavalla huomioiden kuitenkin, että on saatava tietoa tapahtumainkulusta. Surevan kohtaaminen voi olla poliisille vaikeaa, sillä ikäviä asioita joutuu sanomaan ääneen ja voi joutua vastaamaan hyvinkin vaikeisiin kysymyksiin, joihin vastaus on muotoiltava oikein, kun ei ole vastausta esimerkiksi siihen, miksi joku on tehnyt itsemurhan.

Neljännän kysymyksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, miten itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen tapahtumapaikalla eroaa kuolinviestin viemisen yhteydessä kohdatun läheisen kohtaamisesta, kun kyseessä on luonnollinen kuolema. Esitin kysymyksen poliiseille muodossa:

Miten itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen tapahtumapaikalla eroaa kuolinviestin viemisen yhteydessä kohdatun läheisen kohtaamisesta, kun kyseessä on luonnollinen kuolema?

Itsemurha on yllätyksellinen ja luonnollinen kuolema voi olla joskus odotettu. Kuolinviestin viemistilanteet luonnollisten kuolemien yhteydessä on poliisi A:n kertoman mukaan usein rauhallisempia, koska silloin läsnä on suru. Itsemurhatapauksissa surun lisäksi tilanne voi olla kaoottinen. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.)

Poliisi B totesi haastattelussa, että läheisille sekä luonnollinen kuolema että itsemurha ovat yhtä järkyttäviä (Poliisi B:n haastattelu 16.11.2019).

Poliisi C vastasi haastattelussa, että kuoleman ollessa yllättävä, oli kyseessä itsemurha, luonnollinen kuolema tai esimerkiksi kuoleminen kolarissa, aina se on ikävä asia. Läheisen mahdollisen suurentuneen itsemurhariskin vuoksi paikalle kutsuttavan kriisiavun merkitys korostuu eikä läheistä saa jättää yksin. Myös niin sanotun normaalin kuoleman kohdalla pyritään siihen, että joku jäisi läheisen luokse, ellei paikalle ole pyydetty jo kriisiapua. (Poliisi C:n haastattelu 16.11.2019.)

Poliisi A:n tavoin poliisi D vastasi haastattelussa, että luonnollinen kuolema voi olla odotettavissa esimerkiksi, jos taustalla on sairaus. Itsemurha on äkillinen kuten myös kolari- tai työtapaturmakuolema eikä niiden kertomiseen ole oikein hyvää tapaa. (Poliisi D:n haastattelu 17.11.2019.)

Poliisin viemä kuolinviesti on aina yllätys läheisille. Siinä tapauksessa, kun läheinen on itsemurhatehtävällä tapahtumapaikalla, läheinen tietää läheisensä itsemurhasta jo. Vaikka läheinen tietää itsemurhasta, hän ei kuitenkaan ymmärrä sitä ja hakee siihen syytä lohdutukseen suruun. Poliisi E kertoi haastattelussa oman läheisen ihmisen itsemurhasta ja, kuinka

etsi siihen syytä sen selviämättä. Joskus ikäihmisen luonnollinen kuolema voi olla odotettavissa, jolloin se ei aina ole niin shokeeraava uutinen. (Poliisi E:n haastattelu 25.11.2019.)

Neljännän kysymyksen kohdalla saattaa olla tulkinnallisia eroja haastateltavien kesken siitä, kuinka kysymyksen ymmärtää. Kieltämättä kysymys ei ole näin jälkikäteen tarkasteltuna kaikkein selkeimmästä päästä. Kuitenkin haastatteluiden myötä esille tuli hyvää pohdintaa niin sanotun luonnollisen kuoleman kuolinviestin ja itsemurhakuolinviestin viemisen välillä. Luonnollinen, elimellinen esimerkiksi sairaskohtauksesta seurannut kuolema voi olla äkillinen ja järkyttää läheisiä samoin kuin esimerkiksi jokin onnettomuudesta seurannut kuolema tai itsemurha. Yllättävä kuolema järkyttää lähes aina. Itsemurhakuolemasta kertoessa, mikäli läheinen ei ole ollut tapahtumapaikalla ja jo tietoinen tapahtuneesta, poliisi saattaa kohdata läheisen surun lisäksi vihaa ja kaaosta, jolloin kriisiapu paikalla on tarpeellinen läheisten elämän jatkumisen tukemiseksi.

Viidennen ja viimeisen kysymyksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, millaista koulutusta poliisi tarvitsee itsemurhatehtäville, kun vastassa on menetyskriisin kohdannut läheinen. Kysymystä muotoillessani haastattelua varten otin huomioon myös mahdollisen tarvittavan tuen näkökulman. Esitin kysymykseni muodossa:

Millaista koulutusta ja tukea mielestäsi poliisi tarvitsisi itsemurhatehtäville, kun vastassa on menetyskriisin kohdannut läheinen?

Poliisi A kertoi haastattelussa, että koulutus Poliisiammattikorkeakoulussa on hyvä, sillä siellä on opintoja kuolemansyöntutkinnasta ja vierailevia kokemusasiantuntijoita, joilla läheinen on esimerkiksi tehnyt itsemurhan. Myös laitoksilla on henkilöitä, joilta saa tukea ja joiden kanssa voi käydä läpi asioita rankan tehtävän jälkeen. (Poliisi A:n haastattelu 15.11.2019.)

Poliisilaitoksella esimerkiksi pappi tai joku muu ulkopuolinen henkilö, joka kohtaa paljon kuolleita ja läheisiä, voisi käydä puhumassa keinoista, joilla saisi apua siihen, miten läheisen surua käsitellään ja siihen, miten asioita käsitellään niin, ettei ne jäisi vaivaamaan mieltä. Tällä hetkellä koulutusta on verkossa ja tilanteen tullessa laitoksilla purkukeskustelijoiden ohjauksessa tilanne käydään läpi. Jokaisen ollessa erilaisia toiset kokevat tilanteen kovemmin kuin toiset. (Poliisi B:n haastattelu 16.11.2019.)

Poliisi C vastasi haastattelussa, että mahdollisesti joitakin psykologisia opintoja voisi miettiä tai joku kriisipäivystyksen ihminen kävisi puhumassa poliiseille siitä, mitä kannattaisi itsemurhatehtävillä ottaa ehdottomasti huomioon (Poliisi C:n haastattelu 16.11.2019).

Poliisin tulisi vähintään osata neuvoa läheiselle, mistä kriisi- ja tukipalveluita saa ja antaa tieto niistä kirjallisena (Poliisi D:n haastattelu 17.11.2019).

Poliisi E pohti haastattelussa koulutuksen hyötynäkökulmaa ja sitä, voiko koulutuksen avulla poliiseja täysin opettaa ihmisen kohtaamiseen ja tukemiseen. Poliisi E:n mukaan voisi kehittää jonkun keinon siihen, miten poliisi pystyisi itseään valmistamaan siihen tehtävään ja miten sen kestää niin, ettei se jäisi mieleen pyörimään. Tällä hetkellä poliisilaitoksella, jossa haastateltava työskentelee, on koulutettuja ihmisiä kriisikeskustelua varten tarpeen tulleen. Kerta kerralta tehtävien myötä olo voi tuntua vahvemmalta, sillä edellisellä kerralla selvisi tilanteesta ja niin selviää myös nyt. On poliiseja, jotka tunnistavat itsessään sen, etteivät he pysty tai halua viedä esimerkiksi kuolinviestiä. Pitää olla rohkea, uskaltaa haastaa itsensä ja mennä kohti sellaisiakin tehtäviä, jotka tuntuvat vaikeilta. Poliisi E kertoi prosessoivansa tehtävät omalla tavallaan niin, etteivät ne jää omiin uniin tai ajatuksiin. (Poliisi E:n haastattelu 25.11.2019.)

Viidennen, viimeisen kysymyksen kohdalla haastateltavana olleet poliisit pohtivat keinoja, joilla poliisin toimintaa itsemurhatehtävillä voisi parantaa entisestään koulutuksen ja tuen näkökulmasta. Jokaisella poliisilla on tapansa, jolla tilanteita käsittelee, toiset tarvitsevat varmastikin enemmän tukea kuin toiset. Tällä hetkellä poliisilaitoksilla on koulutettuja henkilöitä kriisikeskustelua varten. Kun tehtävän luonne vaatii jälkipuintia, apua on tarjolla.

6.2 Yhteenveto

Kiteytän vielä yhteen edellä mainittujen haastatteluiden (A, B, C, D & E) perusteella syntyneet johtopäätökset. Haastatteluissa tuli esille se, että jo matkalla tehtävälle alustavat tiedot ohjaavat poliisin ajatusta tehtävälle valmistautumisen suhteen. Koska poliisin valmistautuminen tehtävälle on osittain ennalta annettujen tietojen varassa, ilmoitustiedot ja matkalla

tehtävälle saatu tieto on tehtävän hoidon kannalta merkittävää, vaikkakin joskus ilmoitustiedot eivät vastaa täysin tapahtumapaikalla kohdattua todellisuutta.

Poliisin on henkisesti varauduttava tapahtumiin eri tavoin reagoivien ihmisten kohtaamiseen eikä kohtaamistilanne välttämättä ole miellyttävä tapahtuneen luonteesta johtuen. Poliisi voi kohdata ensimmäisenä paikalle tullessaan toisen ihmisen tuskan, mikä on henkisesti kestävä. Toisaalta myös väkivallan uhkaan on varauduttava. Poliisi on kuitenkin viranomainen, joka pitää huolen siitä, että tilanne hoidetaan asianmukaisesti virkatehtävän edellyttämällä tavalla lain mukaisesti. Myös poliisi kokee tehtävillään inhimillisiä tunteita ja pahaa oloa toisen puolesta, mutta tehtävät vaativat poliisilta ammattimaista suhtautumista myös työssäjaksamisen näkökulmasta.

Haastatteluissa nousi esille, että poliisin tärkeä ominaisuus on tilannelukutaito, jota vaaditaan läheisen kohtaamisessa. Tapahtumapaikalla vallitsevan tunnekuohun keskellä on kohdattava kukin läheinen hänelle mahdollisimman sopivimmalla tavalla ottaen kuitenkin huomioon, että tavoitteena tehtävän hoitamiseksi on saada tietoa tapahtumainkulusta. Surevan läheisen kohtaaminen voi olla poliisille vaikeaa, sillä sanomalla ikäviä asioita ääneen toisen ihmisen maailma murtuu. Haastatteluissa tuli esille, että joskus poliisi voi joutua vastaamaan hyvinkin vaikeisiin kysymyksiin, joihin vastaus on muotoiltava oikein, kun vastausta ei ole. Esimerkiksi jonkun läheinen voisi kysyä, miksi itsemurhan tehnyt teki itsemurhan. Minkäänlaista vastausta ei siihen välttämättä siinä hetkellä ole antaa.

Yllättävä ja äkillinen kuolema järkyttää lähes aina. Poliisi saattaa kohdata läheisen surun lisäksi vihaa ja kaaosta, jolloin on tärkeä soittaa kriisiapua paikalle läheisten elämän jatkumisen tukemiseksi.

Siihen, miten poliisi käsittelee kuormittavat tehtävät ei ole yhtä ja ainoaa tapaa, sillä jokaisella poliisilla on oma tapansa, jolla tilanteita käsittelee. Toiset tarvitsevat enemmän tukea kuin toiset. Haastatteluissa tuli esille, että poliisilaitoksilla on koulutettuja henkilöitä kriisi-keskustelua varten, mikäli kuormittavan tehtävän jälkeen sellainen on tarpeen.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kannalta on merkittävää, että tutkija selostaa tarkkaan, kuinka tutkimus on toteutettu. Tutkija on kuvannut tutkimuksessa, mitä hän on tutkimuksessaan tehnyt ja, miten saatuihin tuloksiin on päädytty. Tutkimuksen validiuden arvioinnissa on kyse selitysten ja tulkintojen yhteensopivuudesta, jolloin arvioidaan selityksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2010, 232.)

Luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa se, tuntee haastattelija haastateltavan entuudestaan. Toisaalta tämän tutkimuksen luotettavuuteen saattaa vaikuttaa osaltaan myös se, että yksi haastateltavista oli entuudestaan tuntemani poliisi.

Suurin osa haastateltavista poliiseista työskentelevät samassa poliisilaitoksessa keskenään lukuun ottamatta yhtä haastateltavista. Opinnäytetyössä ei tuoda myöskään esille poliisin sukupuolta, virkaikää tai asemaa poliisiorganisaatiossa anonymiteetin säilyttämiseksi.

Aineiston keräämisen olosuhteet. Haastattelut toteutettiin 15.11.2019-25.11.2019. Kukin haastatteluun suostunut poliisi tavattiin henkilökohtaisesti yksilöhaastattelussa. Kukin haastattelu nauhoitettiin myöhempää tarkastelua ja litterointia varten. Haastattelun äänityksestä kerrottiin jokaiselle haastateltavalle ennen haastattelun aloittamista.

Haastatteluihin käytetty aika. Haastattelut kestivät 9 minuutista 20 minuuttiin. Haastattelujen kestoon vaikutti todennäköisesti se, että haastateltavat olivat saaneet tietoonsa haastattelussa esitettävät kysymykset etukäteen sähköpostitse. Haastattelu eteni kysymys-vastaus-periaatteella.

Mahdolliset häiriötekijät. Haastattelussa ei ollut juurikaan häiriötekijöitä.

Virhetulkinnat haastattelussa. Haastattelujen jälkeen litterointi vaiheessa pohdin sitä, että kysymys numero 4 oli ehkä hieman epäselvä ja saattoi aiheuttaa tulkinnallisia eroja. Kysymyksen myötä halusin saada vastauksen siihen, millaisia eroavaisuuksia on itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla verrattuna kuolinviestin viemistilanteeseen, jossa kohdataan läheinen, jolle kerrotaan luonnollisesta kuolemasta.

Opinnäytetyöprosessi. Opinnäytetyön teoriaosuuden lähteiden etsiminen, koonti ja teoriaosuuden kirjoittaminen aloitettiin heti aiheen keksimisen jälkeen. Aihe valikoitui vuoden 2019 kevään aikana, kun ystävän itsemurhasta oli kulunut jo jonkin aikaa. Aihe tuntui heti merkitykselliseltä ja se ei ole menettänyt prosessin aikana juurikaan merkitystään, päinvastoin sen merkityksellisyys on korostunut ja tietyllä tavalla opinnäytetyöprosessi on sujunut omalla painollaan ja edistynyt pienin mutta varmoin askelein.

Opinnäytetyötä varten tehtäviin haastatteluihin valmistauduttiin hyvissä ajoin ja haastattelut saatiin toteutettua suunnitellusti marraskuun aikana. Haastattelun kysymykset lähetettiin opinnäytetyön ohjaajalle ennen niiden lähettämistä haastateltaville poliiseille.

Haastattelut litteroitiin kokonaan, jotta vastauksia saatiin tarkasteltua kysymyskohtaisesti (A1, B1, C1, D1 ja E1 vastauksia tarkasteltiin keskenään). Avoimien kysymyksien vastauksissa tuli keskenään samoja ajatuksia esille, mutta myös erilaisia vastauksia ja ajatuksia, jotka haluttiin opinnäytetyössä tuoda esille esimerkiksi muodossa *“Poliisi A:n haastattelussa...”*. Tuomalla esiin vastauksien sisältämiä hyviä pohdintoja ja ajatuksia opinnäytetyöstä saadaan enemmän irti ajatellen sen tarkoitusta ja tavoitetta tutkimuskysymyksineen.

Poliisi on ihminen. Poliisi kohtaa menetykskriisin kohdanneen säilyttäen ammatillisuutensa mutta pitäen mielessä, että kohtaaminen on ainutkertainen ja läheisen elämän jatkuvuuden kannalta merkittävä. Poliisiin tulee mielestäni toimia tietyllä herkkyydellä ja tuoda esiin ihmillisyytensä tietyllä tavalla esiin kovan kuorensa takaa. Uskon, että itsemurhatehtävillä suru ja menetyksen aiheuttama elämän risaisuus on käsin kosketeltavissa ja poliisiin on selvitettävä tilanne kaiken sen tunnemyräkän keskellä. Uskon vahvasti, että tilanne voi hämentää ja koskettaa, minkä vuoksi tunteiden ja ajatusten käsittely on tärkeää jo poliisin jakamisen kannalta kuten myös tilanteiden sujuvuuden kannalta. Poliisiin tulee toimia lain edellyttämällä tavalla kuolemansyyn selvittämiseksi ja samalla kohdata yhden elämän pahimman kriisin, läheisen itsemurhan, kohdanneen läheisen hienotunteisesti ja ammattimaisesti säilyttäen työkykynsä.

Mielestäni poliisiin on tärkeä ja hyvä pohtia ajatuksiaan suhtautumisestaan itsemurhatehtäviin ja tehtävällä kohdattaviin läheisiin. Jatkotutkimuksena voisi kyseisestä aiheesta olla määrällinen kyselytutkimus, jossa valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleviltä poliiseilta

kyseltäisiin rasti ruutuun -menetelmällä itsemurhatehtävien kuormittavuudesta ja verrattaisiin vastauksia rikostorjunnan parissa työskentelevien poliisien vastauksiin. Nettikysely voisi olla hyvä tapa kartoittaa ajatuksia itsemurhatehtävistä, sillä vastaukset voi tehdä anonyymisti.

LÄHTEET

Dahlberg, Stefan; Olofsson, Bertil 2004: Förhandling i krissituationer. Teoksessa Christanson, Sven Å & Granhag, Pär Anders 2004: Polispsykologi. Falun, Scandbook.

Hammarlund, Claes-Otto 2010: Kriisikeskustelu: kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely. Suom. Toivanen, Riikka. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Harju, Jukka 2018: Poliiseille on alettu opettaa mielenhallintaa, koska stressi voi aiheuttaa pahaa jälkeä – ”Teet laukaisupäätöksen ja ammut ihmisen, jota ei saa ampua”. Helsingin sanomien artikkeli. Julkaistu 13.2.2018. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005564015.html> Luettu: 12.11.2019

Hedrenius, Sara & Johansson, Sara, 2013: Kriisituki: Ensiapua onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn. Suom. Strellman, Urpu. Helsinki, Tietosanoma.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010: Tutki ja kirjoita. 15.-16.p. Hämeenlinna, Kariston kirjapaino Oy.

Holopainen, Jari & Partonen, Timo 2014: Itsemurha. Teoksessa Hakola Outi; Kivistö, Sari & Mäkinen, Virpi (toim.) 2014: Kuoleman kulttuurit Suomessa. Helsinki, Gaudeamus Oy, 202-214.

Itsemurhat 2019. Findikaattori. Tilastokeskus/Kuolemansyyt. Luettavissa: <https://findikaattori.fi/fi/10> Luettu 9.1.2020.

Itsemurha 2018. Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Viitattu 2.10.2019.

Itsemurhien ehkäisy päivä 2019. Surunauha ry. Luettavissa: <https://surunauha.net/tapahtumat/itsemurhien-ehkaisyday/> Luettu: 2.11.2019.

Jansson, Kaisu 2018: Matias ei saapunut töihin, perhe huolestui ja soitti poliisille – Yhä useampi tekee ilmoituksen, kun pelkää läheisen itsetuhoisuutta: ”Se ei enää hävetä”. Artikkelisivustolla Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10369709> Luettu: 15.10.2019.

Jussila, Katariina & Röyttä, Ossi 2017: Itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen ja tukeminen hoitotyössä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Sairaanhoidaja AMK. Opinnäytetyö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201703072998> Luettu: 15.10.2019.

Kriisikeskus Mobile 3.11.2019. Kriisikeskus Mobilen verkkosivuston etusivu. Luettavissa: <https://kriisikeskusmobile.fi/> Luettu: 3.11.2019.

Kylänpää, Emma 2010: Poliisin ja itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. Päättötyö. Luettavissa: <https://surunauha.net/wp-content/uploads/Emma-Kylänpää-Poliisin-ja-itsemurhan-tehneen-läheisen.pdf> Luettu: 31.8.2019.

Kynttilätapahtuma 2019. Surunauha ry. Luettavissa: <https://surunauha.net/tapahtumat/kynttilatapahtuma/> Luettu: 2.11.2019.

Läheisen itsemurha 15.10.2019. Suomen mielenterveys ry. Luettavissa: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsemurhien-ehk%C3%A4isy/1%C3%A4heisen-itsemurha> Luettu 15.10.2019.

Miettinen, Riikka 2019: Itsemurha varhaismodernilta ajalta nykypäivään. Teoksessa Pajari, Ilona; Jalonen, Jussi; Miettinen, Riikka & Kanerva, Kirsi (toim.) 2019: Suomalaisen kuoleman historia. Helsinki, Gaudeamus Oy, 183-207.

Miten auttaa itsemurhaa harkitsevaa 2.10.2019. Suomen Mielenterveysseura ry Mieli. Luettavissa: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsemurhien-ehk%C3%A4isy/miten-auttaa-itsemurhaa-harkitsevaa> Luettu 2.10.2019.

Moisio, Paula; Salonen, Essi 2010: Nuoren itsemurha ensihoitotyöntekijän kokemana. Hämeen ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010052110099> Luettu: 31.8.2019.

Nora, Anni 2018: Itsemurha on läheisille traumaattinen kokemus – miten selvitä eteenpäin? Artikkelit Surunauhan jäsenlehdessä 2/2018.

Paasilinna, Elsa 2013: Poliiseja traumaattisten kokemusten vaikutuksilta suojaavat tekijät. Lapin yliopisto, Hallintotiede / Johtamisen psykologia. Pro gradu-tutkielma. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201302081016> . Luettu 31.8.2019.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> . Luettu 3.11.2019.

Saari, Salli; Kantanen, Irja; Kämäräinen, Leena; Parviainen, Kaisa; Valoaho, Sari; Yli-Pirilä, Pia toim. 2009. Hädän hetkellä - psyykkisen ensiavun opas. 1. painos. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Saariola, Laura 2017: "Meitä alettiin jo kutsua kalmapartioksi": poliisin kokemat tunteet kuolinviestitehtävällä. Poliisi ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201703073027> Luettu 31.8.2019.

Sorri, Hannu 2007: Itsemurha – kuolemansynti vai haaste auttamiseen? Teoksessa Förström, Sari; Franski, Rauni & Tamminen, Sirkka (toim.) 2007: Surunauhalla sidotut - Läheisen itsemurha ja vertaistuki 2007. Helsinki, WSOY.

Surevan kohtaaminen 9.1.2020. Surevan kohtaaminen -hanke. Luettavissa: <https://www.surevankohtaaminen.fi/surevan-kohtaaminen/> Luettu 9.1.2020.

Surevan kohtaaminen -hanke: tukea ja tietoa ammattilaiselle 9.1.2020. Surevan kohtaaminen -hanke. Luettavissa: <https://www.surevankohtaaminen.fi/> Luettu 9.1.2020.

Teemoittelu 2016. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu> Luettu 3.11.2019.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus & sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki, Tammi.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen. Hoitotyön suositus (online). Hoitotyön tutkimussäätiön asettama työryhmä. Helsinki: Hoitotyön tutkimussäätiö, 2018 (viitattu 2.10.2019). Saatavilla: www.hotus.fi.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukirje ja kysymykset

Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla

Kiitos, että olet suostunut tähän haastatteluun. Tämä teemahaastattelu liittyy opinnäytetyöhöni *Poliisin kokemus itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla*. Teemahaastattelun myötä halutaan kartoittaa poliisien kokemuksia itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisesta tapahtumapaikalla ja muutenkin poliisin kokemusmaailmaa saadun koulutuksen ja tuen näkökulmasta. Tämän opinnäytetyön myötä voidaan auttaa poliisiopiskelijoita ja jo poliisin työtä tekeviä poliiseja käsittelemään omia tuntemuksiaan ja refleктоimaan omaa kokemusmaailmaansa kohdatessaan itsemurhan tehneen läheisiä sekä auttaa myös Surunauha Ry:tä kohdentamaan juuri poliiseille heidän tarvitsemaansa koulutusta ja materiaalia.

Suoritan samanlaisen haastattelun viidelle poliisille. Opinnäytetyössäni ei tuoda esille haastattelujen nimiä, vaan haastateltu nimetään konstaapeliksi A, B, C, D tai E. Vastaukset jaetaan teemoihin analysoinnin helpottamiseksi. Nauhoitan haastattelutilanteen muistiinpanojen tueksi jälkikäteistä tarkastelua varten. Tarkoituksena olisi siis, että kertoisit omasta kokemuksesta ja tilanteen aiheuttamista ajatuksista tutustumatta aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, koska haluaisin kuulla juuri sinun omia ajatuksia. Ajattelin, että olisi hyvä, että tutustuisit jo ennen haastattelua kysymyksiin, joita Sinulta kysyn.

Opinnäytetyötäni varten haluaisin, että haastattelussa vastaisit seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten poliisina valmistat itsesi tehtävälle, kun saat tiedon, että kyseessä on itsemurha ja vastassa on mahdollisesti itsemurhan tehneen läheinen?
2. Millaisia työtehtäviä itsemurhatehtävät ovat? Mitä ajatuksia ja tuntemuksia kyseiset tehtävät herättävät?
3. Mikä on vaikeinta itsemurhan tehneen läheisen kohtaamisessa tapahtumapaikalla?
4. Miten itsemurhan tehneen läheisen kohtaaminen tapahtumapaikalla eroaa kuolinviestin viemisen yhteydessä kohdatun läheisen kohtaamisesta, kun kyseessä on luonnollinen kuolema?
5. Millaista koulutusta ja tukea mielestäsi poliisi tarvitsisi itsemurhatehtäville, kun vastassa on menetyksensä kohdannut läheinen?

Ystävällisin yhteistyöterveisin,
Sini Sommarberg
Poliisiopiskelija Poliisiammattikorkeakoulusta